

21. Yüzyılda Dijital Folklor ve Eğitim: Edebiyatın Sosyal Medya Anlatılarıyla Dönüşümü

Digital Folklore and Education in the 21st Century: The Transformation of Literary Narratives through Social Media

Feysel Taşçier*

Öz

Bu makale, dijital folklorun 21. yüzyılda eğitim ve edebiyat üzerindeki etkilerini kapsamlı bir biçimde ele almaktadır. Dijitalleşme süreci, geleneksel folklor anlatılarının dönüşümüne zemin hazırlamış; sosyal medya, memler, bloglar, dijital hikâye anlatımı ve mikro-anlatılar gibi dijital platformlar aracılığıyla hem kültürel aktarım pratiklerini hem de edebi ifade biçimlerini radikal biçimde değiştirmiştir. Bu bağlamda çalışma, dijital folklorun yalnızca kültürel bir fenomen olarak değil, aynı zamanda çağdaş eğitimde güçlü bir pedagojik araç olarak da işlev gördüğünü savunmaktadır. Analitik çerçevede Michel Foucault'nun bilgi-iktidar ilişkileri kuramı, Paulo Freire'nin eleştirel pedagoji yaklaşımı ve Jean Baudrillard'ın simülasyon teorisi temel alınarak çok katmanlı bir çözümleme gerçekleştirilmiştir. Çalışmada, dijital folklorun hem bireysel kimlik inşası hem de kolektif hafıza süreçleri üzerindeki etkisi detaylı biçimde analiz edilmiştir. Ayrıca bu süreçte dijital ağların hız, erişilebilirlik ve etkileşim kapasitesi üzerinden anlam üretimini yeniden yapılandırdığı; kullanıcıların

Geliş tarihi (Received): 19-02-2025 Kabul tarihi (Accepted): 14-08-2025

* Doç. Dr. Bağımsız Araştırmacı. Ankara-Türkiye/Assoc. Prof. Dr., Independent Researcher. feysel.tascier@gmail.com. ORCID ID: 0000-0001-5206-475X

yalnızca tüketici değil, aynı zamanda içerik üreticisi hâline geldiği vurgulanmaktadır. Elde edilen bulgular, dijital folklorun medya okuryazarlığı, eleştirel düşünme, kültürel farkındalık ve yaratıcı ifade becerilerini geliştirmek için eğitimde dönüştürücü bir potansiyele sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, dijital kültürün eğlence ya da iletişim alanı olmaktan çıkarak eleştirel düşünmeyi destekleyen dinamik bir öğrenme ortamına dönüştüğünü göstermektedir.

Anahtar sözcükler: *dijital folklor, edebiyat, sosyal medya, eğitim, kültürel dönüşüm, eleştirel pedagoji*

Abstract

This article comprehensively examines the impact of digital folklore on education and literature in the 21st century. The process of digitalization has laid the groundwork for the transformation of traditional folklore narratives; through digital platforms such as social media, memes, blogs, digital storytelling, and micro-narratives, it has radically altered both cultural transmission practices and literary expression forms. In this context, the study argues that digital folklore functions not only as a cultural phenomenon but also as a powerful pedagogical tool in contemporary education. The analytical framework is based on Michel Foucault's theory of knowledge-power relations, Paulo Freire's approach to critical pedagogy, and Jean Baudrillard's theory of simulation, providing a multi-layered analysis. The study thoroughly analyzes the influence of digital folklore on both individual identity construction and collective memory processes. The findings reveal that digital folklore holds transformative potential in education by enhancing media literacy, critical thinking, cultural awareness, and creative expression skills. This demonstrates how digital culture has evolved beyond being merely a space for entertainment or communication to become a dynamic learning environment that actively supports critical thinking.

Keywords: *digital folklore, literature, social media, education, cultural transformation, critical pedagogy*

Extended summary

In the 21st century, digital folklore has emerged as a transformative force in education and literature, reshaping traditional narrative structures through social media. The transition to digital platforms has profoundly altered cultural transmission, literary production, and storytelling methods, introducing new narrative forms such as memes, blogs, micro-narratives, and digital storytelling. These interactive and dynamic structures transcend conventional literary forms, offering multimodal and participatory storytelling experiences. This study argues that digital folklore serves not only as a cultural phenomenon but also as a pedagogical tool, enhancing critical thinking, media literacy, and cultural awareness in education.

The pedagogical role of digital folklore is closely tied to critical media literacy, participatory culture, and creative thinking. While traditional educational models emphasize one-way knowledge transmission, digital folklore fosters a participatory environment where students actively contribute to cultural narratives. Paulo Freire's critical pedagogy underscores the necessity of transforming learners into active participants in knowledge

production. Digital folklore, in this context, empowers students to critically engage with social issues, construct alternative narratives, and navigate complex digital ecosystems.

This paper integrates Michel Foucault's power-knowledge theory, Jean Baudrillard's simulation theory, and Henry Jenkins' participatory culture concept to examine the intersection of digital folklore, education, and literature. Foucault's framework highlights how digital folklore operates as both a creative space and a mechanism for reinforcing ideological structures. Algorithm-driven content circulation dictates what information becomes visible, how it is framed, and how it influences collective discourse. Shoshana Zuboff's surveillance capitalism further elucidates how corporate-controlled data algorithms shape user behavior and cultural consumption patterns. While digital folklore promotes individual creativity and cultural participation, it also exists within a system of corporate control and content moderation.

Baudrillard's concept of hyperreality provides critical insight into how digital folklore blurs the boundaries between reality and fiction. Unlike traditional literary forms, social media narratives are fluid, continuously evolving, and subject to reinterpretation. Memes and viral stories, for instance, reshape historical memory, often replacing factual events with subjective or fictionalized versions. This interactive and decentralized approach to storytelling aligns with Roland Barthes' idea of the "death of the author", where meaning is no longer dictated by a single authority but is collectively constructed and continuously reshaped.

Within education, digital folklore fosters critical media literacy, allowing students to become active creators rather than passive consumers of cultural content. Digital storytelling encourages students to engage in creative content production, cultural critique, and knowledge construction. Jenkins' participatory culture model suggests that digital folklore empowers individuals to co-create narratives, challenge dominant discourses, and develop new modes of communication. This shift from passive learning to interactive engagement offers significant pedagogical benefits.

However, digital folklore in education also presents challenges. Filter bubbles and echo chambers reinforce cognitive biases by exposing users only to content that aligns with their existing beliefs, limiting intellectual diversity and critical thinking. To effectively integrate digital folklore into education, students must develop skills to identify misinformation, detect bias, and critically analyze online narratives. Neil Postman warns that the overproduction of information can overwhelm individuals, leading to superficial engagement rather than deep analysis.

Therefore, educators must focus on fostering digital literacy and critical thinking skills to ensure students can navigate and evaluate digital folklore responsibly. The rise of digital folklore also challenges conventional definitions of literature. Traditional literary forms are now reinterpreted through memes, interactive storytelling, and micro-fiction, expanding literature beyond printed texts into dynamic, co-created digital narratives. This transformation raises fundamental questions:

- Is literature still confined to books, or can digital narratives such as memes, tweets, and TikTok videos be considered literary forms?
- How does interactivity redefine the author-reader relationship in contemporary storytelling?

These questions necessitate new theoretical frameworks to analyze the evolving nature of literary production. In digital environments, literary texts are no longer fixed entities; they are continuously modified, adapted, and reinterpreted by audiences. For example, a poem posted on social media can be transformed through user comments, adaptations, and multimedia enhancements, illustrating how digital folklore enables collaborative and evolving storytelling. Multimodal storytelling in digital folklore further transforms reader engagement with literature. Unlike static texts, digital narratives incorporate visual, auditory, and hyperlinked elements, creating immersive and participatory storytelling experiences. Younger generations, in particular, consume literature through interactive and visually rich formats, necessitating a reevaluation of how literature is taught and understood.

From a globalization perspective, digital folklore shapes cultural exchanges and identity formation. Arjun Appadurai's cultural flows theory (ethnoscapes, mediascapes, technoscapes, financescapes, ideoscapes) explains how local folklore is globalized through digital platforms. While digital folklore preserves and disseminates local traditions, it also raises concerns about cultural homogenization, where dominant cultural forms overshadow local narratives. Despite its potential for cultural diversity and participatory learning, digital folklore is also subject to corporate control and algorithmic bias, shaping what stories gain visibility and how they are circulated. This raises critical questions: Does digital folklore represent a democratized cultural space, or is it manipulated by corporate and algorithmic interests?

Postman argues that excessive information consumption does not necessarily lead to deeper understanding but often results in information overload and fragmented attention. Thus, educators must guide students in critically engaging with digital folklore, ensuring they recognize both its creative potential and its embedded power structures.

Results and conclusions

Digital folklore is a transformative force in cultural production, education, and literature. While it facilitates creativity, identity construction, and participatory storytelling, it also poses challenges related to misinformation, algorithmic control, and digital surveillance. The integration of critical media literacy, cultural awareness, and ethical storytelling is essential to maximize its educational benefits. Ultimately, digital folklore is not merely a reflection of cultural traditions it is an active space where individuals construct, reinterpret, and share narratives that shape collective memory and cultural identity. However, its impact depends on how critically individuals navigate digital spaces, challenge dominant narratives, and engage in ethical digital storytelling. Studying digital folklore is not just an academic exercise; it is essential for understanding the cultural, political, and educational transformations of the digital age.

Giriş

Geleneksel folklor, yüzyıllar boyunca sözlü, yazılı ve görsel anlatılar aracılığıyla nesilden nesile aktarılan bir kültürel miras niteliği taşıırken, dijital çağın getirdiği yeni iletişim ortamları bu aktarım süreçlerinde köklü değişimlere yol açmıştır. Özellikle sosyal medya platformlarının yaygınlaşmasıyla birlikte, folklorik anlatılar yalnızca korunup aktarılmakla kalmamakta, aynı za-

manda sürekli yeniden üretilip şekillenen dinamik dijital yapılar hâline gelmektedir. Bu dönüşüm, edebiyat ve eğitim gibi alanlarda da kendini göstermektedir. Dijital folklor, hem kültürel üretimin yeni biçimlerini ortaya çıkaran bir araç hem de bireylerin bilgiye erişim, eleştirel düşünme ve yaratıcı ifade becerilerini geliştiren bir öğrenme pratiği olarak önemli bir rol üstlenmektedir.

Bu çalışmada, dijital folklorun eğitim ve edebiyat üzerindeki etkileri incelenmektedir. Geleneksel anlatı biçimlerinin sosyal medya aracılığıyla nasıl dönüştüğü analiz edilirken, dijitalleşmenin edebi ve pedagojik alanlarda yarattığı değişimler ele alınacaktır. Ayrıca, dijital folklorun kültürel bir olgu olmanın ötesinde, bireylerin becerilerini geliştiren ve öğrenme süreçlerine katkı sağlayan bir unsur olarak nasıl işlev gördüğü değerlendirilecektir. Bu doğrultuda, öncelikle dijital folklorun temel kavramsal çerçevesi çizilecek, ardından sosyal medya ve dijitalleşmenin bu olgu üzerindeki etkileri incelenecek ve son olarak, edebiyat ve eğitim alanlarındaki yansımaları tartışılacaktır.

İnsanlık tarihi boyunca kültürel anlatılar, bireylerin dünyayı anlama, anlamlandırma ve kimlik edinme süreçlerinde temel bir rol oynamıştır. Sözlü gelenekten yazılı edebiyata, mitlerden destanlara kadar uzanan anlatı biçimleri, yalnızca birer hikâyeye değil; aynı zamanda toplulukların değerlerini, inançlarını ve toplumsal hafızalarını kuşaktan kuşağa aktaran önemli araçlar olmuştur.

Geleneksel olarak halk kültürünün sözlü anlatılar, efsaneler, masallar, mitler ve ritüeller aracılığıyla yaşatılması olarak tanımlanan *folklor*, kültürel kimliğin korunmasında ve toplumsal belleğin inşasında kritik bir rol üstlenmiştir. Bu anlatılar, belirli bir coğrafya ya da toplulukla sınırlı kalmadan, zaman içinde dönüşerek farklı biçimlerde varlığını sürdürmüştür. Nitekim Alan Dundes, folkloru yalnızca geçmişten gelen bir kültürel miras olarak değil, bireylerin ve toplulukların kimliklerini sürekli olarak yeniden inşa ettikleri dinamik bir süreç olarak tanımlamaktadır (Dundes, 2007: 45). Bu bakış açısı, folklorun sadece tarihsel bir kalıntı olmadığını, günümüz kültürel pratiklerinde de canlı bir şekilde varlığını sürdürdüğünü ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, dijital çağda folklor, bireylerin yalnızca miras aldıkları bir unsur olmaktan çıkmış, dijital platformlar aracılığıyla aktif olarak ürettikleri, yeniden şekillendirdikleri ve paylaştıkları dinamik bir yapı haline gelmiştir.

Bu süreç, bireysel kimliklerin, toplumsal hafızanın ve kültürel anlatıların yeniden inşa edilmesini sağlayan sürekli değişen bir yapıya sahiptir. Folklor, yalnızca geçmişin bir mirası değil, toplumların inançlarını, duygu ve düşüncelerini, yaşam biçimlerini ve kültürel pratiklerini yansıtan bir tür ayna işlevi görmektedir. Dolayısıyla, folklor yalnızca anlatılar, mitler ve halk hikâyeleriyle sınırlı olmayıp, aynı zamanda toplumsal değerlerin, ritüellerin ve geleneklerin bir yansımasıdır.

Ayrıca, folklorun bu yansıtıcı işlevi, sadece geçmişin izlerini değil, aynı zamanda günümüz toplumlarının sosyal yapısını ve kültürel dönüşümlerini de gözler önüne sermektedir. Bu açıdan bakıldığında, folklor sadece korunması gereken bir gelenek değil, aynı zamanda sürekli olarak yeniden şekillenen ve toplumsal değişimi anlamlandıran bir kültürel pratik olarak değerlendirilebilir.

Klasik anlatı formları, dijital medyanın sunduğu hız, etkileşim ve görsel çeşitlilikle birlikte dönüşerek, daha esnek, dinamik ve çok sesli yapılar haline gelmiştir. Artık edebi anlatılar yalnızca

kitap sayfalarına sıkışmış durumda değil; sosyal medya gönderilerinde, dijital hikâye platformlarında ve çevrimiçi topluluklarda yaşayıp gelişen birer organizmaya dönüşmüştür. Bu bağlamda, bireylerin dijital platformlarda ürettikleri ve paylaştıkları kültürel içerikler, sadece kişisel ifade biçimleri değil, aynı zamanda kolektif hafızanın ve kültürel kimliğin yeniden üretildiği alanlar olarak ortaya çıkmaktadır. Blank’a göre, çevrimiçi folklor, geleneğin sonunu değil; aksine, yeni bir iletişim bağlamında evrimi olarak varlığını devam ettirir (Blank, 2009: 45). Bu ifade, dijital folklorun geleneksel kültürel pratikleri yok etmediğini; tam tersine, onları dijital çağın gereksinimlerine uyarladığını gösterir. Geleneksel anlatılar, artık sosyal medya gibi platformlarda yeni formlarda varlığını sürdürmektedir. *Anlatılar* artık belirli bir topluluğa değil, küresel ölçekte geniş kitlelere ulaşabilen, sürekli değişen ve yorumlanan yapılar haline gelmiştir.

Bu dönüşüm, kültürel üretimin yanı sıra eğitim süreçlerini de doğrudan etkileyerek bireylerin öğrenme ve öğretme pratiklerini yeniden şekillendirmiştir. Aynı zamanda, geleneksel edebiyat anlayışını dönüştürerek klasik anlatı formlarının ötesine uzanan yeni ifade biçimlerinin gelişmesine zemin hazırlamıştır. Bu bağlamda, “dijital folklor kavramı, bireylerin sosyal medya aracılığıyla ürettiği, paylaştığı ve dönüştürdüğü kültürel içerikleri tanımlamak için önemli bir teorik araç olarak öne çıkmaktadır” (Shifman, 2014: 15). Burada öne çıkan *dijital folklor* kavramı, bu dönüşümü kavramsallaştırmak için kritik bir teorik çerçeve sunar. Limor Shifman’ın “*Memes in Digital Culture*” adlı çalışmasında da belirtildiği gibi, dijital folklor; bireylerin sosyal medya aracılığıyla ürettikleri, paylaştıkları ve dönüştürdükleri kültürel içeriklerin tamamını kapsayan bir olgudur. Bu içerikler sadece bireysel ifade biçimleri değil, aynı zamanda kolektif anlam üretme süreçlerinin ve kültürel hafızanın da parçasıdır. Örneğin, bir mem ya da kısa bir video, yalnızca anlık bir eğlence unsuru değil; toplumsal eleştiriyi, politik duruşu veya bir dönemin ruhunu yansıtan bir kültürel belge niteliği taşıyabilir.

Dijital folklorun önemli bir yönü de geleneksel folklorun aksine katılımcı kültürü teşvik ederek küresel ölçekte dolaşıyor olmasıdır. Hemen her kültür ve birey, bu sürecin aktif bir öznesi olabilir; bir anlatıyı yeniden şekillendirebilir, ona yeni anlamlar yükleyebilir ve farklı kültürel bağlamlara adapte edebilir.

Artık anlatılar yalnızca kitap sayfalarına ya da sözlü geleneklere sıkışmamaktadır. Sosyal medya platformları üzerinden dinamik anlatı biçimlerine dönüşmüştür. Klasik edebiyat formları, sosyal medya platformlarında memler, mikro-anlatılar, dijital hikâyeler ve blog yazıları gibi yeni biçimlere dönüşmekte; bu süreçte hem bireysel hem de toplumsal anlatı pratikleri yeniden şekillenmektedir (Jenkins, 2006: 23). Ancak bu dönüşüm, yalnızca estetik bir değişim değil, aynı zamanda eğitim ve düşünme biçimlerini etkileyen felsefi ve pedagojik bir meseledir.

Dijital folklor, medya okuryazarlığı ve kültürel farkındalık gibi becerilerin gelişimini destekleyerek bireyleri pasif alıcılar olmaktan çıkarıp, aktif katılımcılar hâline getirmektedir. Nitekim Paulo Freire’nin pedagoji anlayışı da öğrenmenin yalnızca bilgiyi aktarmaktan ibaret olmadığını, bireylerin bilgiyi sorgulayan, üreten ve dönüştüren önelere dönüşmesi gerektiğini vurgular. Ona göre, “eğitim yalnızca bilgi aktarımı değil, aynı zamanda bireylerin toplumsal dönüşüm süreçlerine katılımını sağlayan özgürleştirici bir pratiktir” (Freire, 1970: 72). Bu perspektiften bakıldığında, dijital folklorun sunduğu çeşitlilik ve çoğulculuk, bireylerin düşünme ve katılımcı öğrenme becerilerini geliştirmelerine olanak tanıyarak eğitimin

demokratikleşmesine katkı sağlayabilir. Dijital ortamda paylaşılan anlatılar, farklı toplumsal grupların seslerini duyurmasını ve kültürel etkileşimin artmasını sağlayarak eğitimde daha kapsayıcı ve özgürleştirici bir anlayışın gelişmesine zemin hazırlar.

Örneğin, dijital bir hikâye, arkasında derin kültürel ve politik anlamlar barındırabilir. Bu tür içeriklerin analiz edilmesi, öğrencilerin yalnızca metni değil, aynı zamanda metnin üretildiği bağlamı da sorgulamalarını teşvik eder. Bu durum, Michel Foucault'nun bilgi ve iktidar ilişkileri üzerine geliştirdiği kuramsal çerçeveye de uyumlu bir bakış açısı sunar. Foucault'ya göre, "bilgi, iktidarın bir aracı olarak işlev görür ve her bilgi üretim süreci belirli güç ilişkilerini yeniden üretir" (Foucault, 1980: 81). Bu bağlamda dijital folklor, hegemonik söylemlere karşı alternatif bilgi alanları yaratma potansiyeli taşıyarak farklı toplulukların seslerini duyurmasına ve egemen anlatılara meydan okumasına imkân tanır. Bu dönüşüm, yalnızca bilgi üretimiyle sınırlı kalmaz; aynı zamanda edebiyatın doğasını da değiştirir.

Dijital folklorun edebiyat üzerindeki etkilerini anlamak için Jean Baudrillard'ın *simülakr ve simülasyon* teorisi önemli bir kavramsal çerçeve sunar. Baudrillard, modern toplumlarda gerçekliğin yerini temsillerin aldığı bir hipergerçeklik durumundan söz eder. Bu bağlamda, sosyal medya, söz konusu hipergerçeklik ortamının somutlaştığı bir alan olarak değerlendirilebilir. Örneğin, bir edebi karakter ya da tarihsel bir olay, sosyal medya ortamında yeniden yorumlanarak tamamen farklı bir anlama bürünebilir. Bu süreçte, "gerçek ile kurgu arasındaki sınırlar belirsizleşir ve yeni anlatı biçimleri ortaya çıkar" (Baudrillard, 1994: 6).

Dijital folklorun edebiyat üzerindeki etkilerini daha iyi anlamak için, aynı zamanda medya ekolojisi teorisinden de yararlanmak mümkündür. Marshall McLuhan'ın medya, mesajın kendisidir savı, iletişim araçlarının yalnızca bilgi taşıyan araçlar olmadığını, aynı zamanda iletilen bilginin doğasını da şekillendirdiğini öne sürer (McLuhan, 1964: 23). Bu bağlamda, bir hikâyenin basılı bir kitapta okunması ile sosyal medyada bir dizi görselle sunulması arasında yalnızca format farkı yoktur; aynı zamanda bu iki format, okuyucunun hikâyeyle kurduğu ilişkiyi de değiştirir.

Böylece dijital folklor, edebiyatın klasik anlatı formlarını yeniden şekillendirerek metinlerarası bir yapı oluşturmakta ve görsel - işitsel unsurlarla zenginleştirilmiş yeni anlatı biçimlerinin ortaya çıkmasına olanak tanımaktadır. Bu dönüşüm, yalnızca yeni bir ifade biçimi yaratmakla kalmaz, aynı zamanda okuyucunun artık pasif bir alıcı değil, anlatının aktif bir parçası haline geldiği interaktif bir alan sunar.

Bu süreç, kimliklerin sabit değil, değişken bir yapıda var olmasına neden olur. Dijital anlatılar, bilgi - iktidar ilişkileri bağlamında değerlendirildiğinde, bilginin yalnızca üretilen değil, aynı zamanda belirli güç mekanizmaları tarafından yönlendirilen ve şekillendirilen bir unsur olduğunu gösterir. Bu çerçevede, çalışmanın birinci bölümünde dijital folklorun edebiyatın anlatı biçimlerini nasıl dönüştürdüğü, sosyal medyanın bireysel ve kolektif kimlik inşasındaki rolü ve dijital anlatıların bilgi – iktidar ilişkileri bağlamında nasıl anlam ürettiği ele alınacaktır. İkinci bölümde ise dijital folklorun eğitsel boyutu tartışılacak ve bu kavramın çağdaş eğitim ve edebiyat pratiklerine nasıl entegre edilebileceğine dair eleştirel bir bakış açısı sunulacaktır.

1. Dijital folklorun kavramsal temelleri ve tarihsel gelişimi

Dijital çağ, insanlık tarihindeki en büyük kültürel, bilimsel ve teknolojik dönüşümlerden birine sahne olmaktadır. Bu dönüşüm, yalnızca bireylerin iletişim kurma biçimlerini değil, aynı zamanda bilgi üretimi, aktarımı ve kültürel anlatıların yeniden şekillenme süreçlerini de derinden etkilemiştir. Bu bağlamda dijital folklor, klasik anlayışın ötesine geçerek, dijital teknolojilerin sunduğu olanaklarla yeni biçimler kazanmış kültürel üretim pratiklerini ifade eder.

Geleneksel folklor, genellikle sözlü anlatılar, mitler, efsaneler, şarkılar ve ritüeller yoluyla nesilden nesile aktarılan kültürel birikimi temsil ederken, dijital folklor bu unsurları dijital medya ortamlarına taşır. Ancak dijital folklor yalnızca geleneksel anlatıların dijital versiyonları değildir. Aksine, bu anlatılar dijital ortamın sunduğu olanaklar sayesinde sürekli yeniden üretilir, dönüştürülür ve farklı kültürel bağlamlarda yeni anlamlar kazanır. Shifman, “dijital folkloru bireylerin katılımıyla şekillenen, esnek, hızlı yayılan ve çoklu anlam katmanları taşıyan kültürel pratikler olarak tanımlar” (Shifman, 2014: 18). Shifman’ın tanımı, dijital folkloru yalnızca geleneksel anlatıların bir yansıması olarak değil, yeniden üretilen ve dönüştürülen kültürel pratikler bütünü olarak tanımlamaktadır.

Shifman’ın vurguladığı “esneklik” ve “çoklu anlam katmanları” dijital folklorun temel özelliklerindedir. Örneğin, viral bir içerik, farklı coğrafyalarda ve kültürel bağlamlarda farklı anlamlar kazanabilir. Bir mem’in mizahi bir dilde üretilmesi, farklı bir bağlamda politik bir eleştiriye dönüşebilir. Bu da dijital folklorun tek bir sabit anlama indirgenemeyeceğini gösterir.

Shifman’ın “bireylerin katılımıyla şekillenen” ifadesi, dijital folklorun dinamik doğasını vurgular. Geleneksel folklorlardan farklı olarak, dijital folklor toplulukların pasif bir şekilde hikâyeleri dinlemesiyle değil, bireylerin aktif katılımı, yeniden üretimi ve içeriklere müdahalesiyle gelişir. Bu süreç, metnin otoritesini sorgulayan ve okuyucuyu aktif bir katılımcı olarak konumlandıran postmodern anlatı pratiğiyle de örtüşmektedir (Lyotard, 1984: 23). Böylece, dijital folklor yalnızca paylaşılmakla kalmaz, aynı zamanda sürekli olarak yeniden şekillenir ve dönüşür. Bu bağlamda, Shifman’ın vurguladığı gibi dijital folklor sabit değil, akışkan ve dönüştürülebilir bir yapıya sahiptir; her birey dijital ortamda bir anlatımın yaratıcısı, dönüştürücüsü ve dağıtıcısı olabilir.

Roland Barthes’in yazarın ölümü kavramında öne sürdüğü gibi, “bir metnin anlamı, artık yazarın niyetiyle sınırlı değildir; metni okuyan her birey, ona yeni anlamlar yükleyerek onu yeniden üretir” (Barthes, 1967: 148). Bu bağlamda, okuyucunun aktif katılımı, metnin durağan bir yapı olmaktan çıkıp, farklı açılardan yeni anlamlar kazanmasına olanak tanır. Dijital kültürde her anlatı, yeni bağlamlarda yeniden şekillenebilir ve bu da dijital folkloru, kültürel üretim süreçlerinde sürekli yenilenen bir anlatı alanı haline getirir. Bu nitelik, özellikle kimlik inşası, politik söylem ve eğitim gibi alanlarda dijital folklorun gücünü ve etkisini artırır.

Dijital folklorun temel özelliklerinden biri, bireylerin yalnızca içerik tüketicisi değil, aynı zamanda içerik üreticisi olduğu bir kültürel ortam yaratmasıdır. Bu durum, Henry Jenkins’in *katılımcı kültür* kavramı ile açıklanabilir. Jenkins, “dijital ortamların bireyleri pasif alıcılardan aktif üreticilere dönüştürdüğünü ve bu sürecin kültürel üretim biçimlerini demokratikleştirdiğini savunur” (Jenkins, 2006: 29). Bu, geleneksel medyanın hiyerarşik yapısına karşılık, daha yatay ve etkileşimli bir kültürel alan yaratır.

Dijital folklorun demokratikleşme potansiyeli, aynı zamanda belirli iktidar ilişkilerinin ve denetim mekanizmalarının da yeniden üretilmesine yol açar. Bu noktada Michel Foucault'nun bilgi – iktidar ilişkileri teorisi önemli bir perspektif sunar. Foucault'ya göre “bilgi, iktidarın bir aracı değil, bizzat iktidarın kendisidir. Bilgi üretimi, paylaşımı ve dolaşıma girme süreçleri, belirli güç ilişkileri içinde şekillenir ve bu süreçler toplumsal yapıları yeniden üretir” (Foucault, 1980: 81). Foucault'nun ifadesi, dijital folklorun iki yönlü doğasını ve onun yalnızca bir özgürlük alanı değil, aynı zamanda belirli iktidar ilişkilerinin yeniden üretildiği bir mecra olduğunu vurguluyor. Bilgi - iktidar ilişkileri teorisi, dijital folklorun işleyişini ve dijital platformlarda bilginin nasıl şekillendiğini anlamak için güçlü bir teorik çerçeve sunar.

Foucault, bilginin tarafsız veya nesnel bir gerçeklik olmadığını, doğrudan iktidarın bir biçimi olduğunu savunur. Ona göre, bilgi yalnızca bir araç değil, aynı zamanda iktidarın kendisidir. Bilginin nasıl üretildiği, kimler tarafından kontrol edildiği ve hangi söylemlerle dolaşıma sokulduğu ise toplumdaki güç ilişkilerini şekillendiren temel unsurlardandır.

Bu teori dijital folklor bağlamında ele alındığında, şu sorular gündeme gelir:

- Dijital platformlarda hangi bilgiler görünür kılınıyor?
- Kimler bu bilgileri üretiyor ve dolaşıma sokuyor?
- Algoritmalar hangi içerikleri öne çıkarıyor, hangilerini görünmez kılıyor?

Sosyal medya platformları, bireylerin düşüncelerini özgürce ifade edebileceği demokratik alanlar gibi görünse de, bu alanlar yazılım sistemleri ve platform politikaları tarafından yönlendirilir. Bu sistemler, kullanıcıların dikkatini çekebilecek içerikleri öne çıkararak hangi bilginin yaygınlaşıp hangisinin görünmez kalacağını dolaylı olarak belirler. Böylece, bilgi üzerindeki kontrol merkezi otoritelerden sosyal medya şirketlerine ve hatta otomatik karar mekanizmalarına kayar. Foucault'nun bilgi - iktidar ilişkisi tam da burada devreye girer: Bilginin dolaşımı üzerindeki kontrol, aslında bir tür iktidar uygulamasıdır.

Ayrıca, dijital folklorun üretimi sırasında ortaya çıkan içerikler her ne kadar kullanıcılar tarafından yaratılmış olsa da, bu içeriklerin nasıl algılandığı ve yaygınlaştığı, platform sahiplerinin kontrolündeki içerik filtreleme sistemleri tarafından şekillendirilir. Bu durum, bireysel yaratıcılığın teşvik edilmesinin yanı sıra, içerik üretimi ve tüketimi süreçlerinde gizli bir denetim mekanizmasının varlığına işaret eder.

Örneğin, bir protesto hareketine dair üretilen dijital folklor örneklerini düşünelim:

- Bir mem ya da viral bir video hızla yayılarak toplumsal bir hareketi destekleyebilir.
- Ancak aynı içerik, platform politikalarına aykırı olduğu gerekçesiyle kaldırılabilir veya algoritmalar tarafından daha az görünür hale getirilebilir.

Bu durum, bireylerin ifade özgürlüğünün görünürde serbest olmasına rağmen aslında görünmez bir denetim ve filtreleme sürecinden geçtiğini gösterir. Foucault'nun bakış açısıyla dijital folklor, bireylerin kültürel anlatılar üretip paylaşabildiği ve yeniden şekillendirebildiği -sözde- demokratik bir ifade alanı sunar. Ancak aynı zamanda, iktidarın yeniden üretildiği bir mecra olarak da işlev görür. Dijital platformlar, veri işleme sistemleri ve içerik denetim mekanizmaları aracılığıyla bilgi üzerinde güç uygulayarak belirli söylemleri görünür kılarken bazılarını ise bastırır.

Bu nedenle, dijital folkloru analiz etmek sadece kültürel bir mesele değil, aynı zamanda iktidar ilişkilerini çözümlenme meselesidir. Dijital ortamda bilgiye kimlerin erişebildiği, hangi bilginin nasıl dolaşıma sokulduğu ve bu süreçlerde hangi güç yapılarına hizmet edildiği soruları, Foucault'nun teorisıyla daha derinlemesine anlaşılabilir.

Sosyal medya platformları, bireylerin içerik üretmesine olanak tanırken, bu içeriklerin görünürlüğü büyük ölçüde algoritmalar tarafından belirlenir. Shoshana Zuboff'un gözetim kapitalizmi kavramı, dijital folklorun üretildiği ortamları anlamada önemli bir çerçeve sunar (Zuboff, 2019: 89). Ona göre gözetim kapitalizmi, bireylerin dijital etkileşimlerinin sürekli izlenmesi, analiz edilmesi ve ekonomik ya da politik çıkarlar doğrultusunda kullanılmasıdır. Bu bağlamda dijital folklor, hem bireysel yaratıcılığın teşvik edildiği hem de bireylerin davranışlarının gözetlendiği ve denetlendiği bir alan olarak işlev görür.

Bu süreç, özellikle sosyal medya platformlarında belirgin hale gelir. Facebook, Instagram, TikTok, YouTube, gibi platformlar, kullanıcıların ürettiği içeriklerden yalnızca veri toplamakla kalmaz; aynı zamanda bu içeriklerin görünürlüğünü de yazılım sistemleri ve içerik sıralama mekanizmaları aracılığıyla kontrol eder.

Bu sistemler:

- Hangi içeriklerin viral olacağını,
- Hangi içeriklerin daha geniş kitlelere ulaşacağını,
- Hangi anlatıların görünmez hale getirileceğini belirler.

Böylece dijital folklor, yüzeyde demokratik ve özgür bir ifade alanı gibi görünse de, aslında arka planda görünmez bir güç dinamiğiyle şekillenmektedir. Bu bağlamda, dijital folklor üzerinden gelişen kültür, gerçekten bireysel yaratıcılığın bir ürünü mü, yoksa dijital platformların yönlendirdiği içerik akışının bir sonucu olarak mı değerlendirilmelidir?

Bu üretim süreçleri, bir yandan bireysel yaratıcılığı teşvik ederken, diğer yandan kullanıcıların dijital sistemlerin dinamiklerine göre içerik üretmesine yol açar. Dijital platformların algoritmaları ve etkileşim mekanizmaları, hangi içeriklerin öne çıkacağını belirleyen görünmez bir filtre işlevi görmektedir.

Örneğin:

- Bir TikTok videosunun viral olabilmesi için belirli bir süre sınırına, trend müziklere ve popüler etiketlere uygun olması gerekir.
- YouTube içerikleri, içerik sıralama mekanizmalarının daha fazla görünür kılması için belirli izlenme ve etkileşim kriterlerine göre optimize edilir.

Bu örnekler, dijital folklorun yalnızca bireylerin yaratıcı ifadesine bağlı kalmadığını, aynı zamanda dijital platformların belirlediği kurallar ve algoritmalar doğrultusunda şekillendiğini göstermektedir.

Bu durum, kullanıcıları kendi yaratıcılıklarını ifade ederken dahi algoritmaların görünmez kurallarına uymaya zorlar. Zuboff'un kavramıyla değerlendirildiğinde, bu süreç bireylerin davranışlarını yönlendiren bir *gözetim döngüsü* oluşturur. Dijital folklor, yüzeyde bireysel yaratıcılığı teşvik eden özgür bir alan gibi görünse de, arka planda bu gözetim döngüsü aracılığıyla belirli güç ilişkileri ve denetim mekanizmaları tarafından şekillendirilmektedir.

Bu bağlamda, dijital folklorun iktidar boyutu olarak gözetim kapitalizmi, yalnızca bireysel düzeyde değil, aynı zamanda toplumsal düzeyde de bir iktidar aracı olarak işlev görür. Sosyal medya platformları, görünürde demokratik ve katılımcı yapılarıyla öne çıksa da, aslında bilgi akışını ve kullanıcı davranışlarını kontrol eden içerik filtreleme sistemleri ve veri işleme mekanizmaları aracılığıyla politik ve ekonomik güç dinamiklerini yeniden üretir.

Politik etki olarak sosyal medya içerik sıralama sistemleri ve veri işleme mekanizmaları aracılığıyla seçim kampanyalarından toplumsal hareketlere kadar pek çok alanda bilgi akışını manipüle ederek politik süreçleri şekillendirme gücüne sahiptir.

Ekonomik çıkarlar bakımından, kullanıcı etkileşimlerinden elde edilen veriler, hedeflenmiş reklamlar ve pazarlama stratejileri için kullanılarak büyük ölçekli ekonomik kazançlar elde edilmesini sağlar.

Buna göre dijital folklor, bireysel yaratıcılığı ve kültürel üretimi teşvik eden bir alan gibi görünse de, arka planda gözetim kapitalizminin görünmez ağırları tarafından şekillendirilir. Algoritmalar, hangi anlatıların görünür olacağını belirlerken, kullanıcıların davranışlarını da dolaylı olarak yönlendirir. Gözetim kapitalizmi, bireylerin yarattığı her bir dijital iz üzerinden ekonomik ve politik güç ilişkilerini yeniden inşa eder.

Zuboff'un bu yaklaşımı, dijital folkloru yalnızca bir kültürel fenomen değil, aynı zamanda iktidarın yeni biçimlerinin üretildiği bir alan olarak değerlendirmemize olanak tanır. Baudrillard'ın "Simulacra and Simulation" adlı eserinde ortaya koyduğu hipergerçeklik kavramı da dijital folklorun doğasını anlamada önemli bir referans noktasıdır. Baudrillard, modern toplumda gerçeklik ile temsiller arasındaki sınırların giderek silikleştiğini ve simülasyonların gerçekliğin yerini aldığını savunur (Baudrillard, 1994: 6). Dijital folklor, bu bağlamda hipergerçekliğin üretildiği bir alan olarak değerlendirilebilir. Örneğin, sosyal medyada hızla yayılan bir haber ya da komplo teorisi, gerçek olup olmadığına bakılmaksızın kolektif hafızada bir *gerçeklik* olarak kabul edilebilir. Bu durum, özellikle post - truth çağında dijital folklorun bilgi manipülasyonu ve dezenformasyon süreçlerindeki rolünü daha da önemli hale getirir.

Baudrillard'ın temel argümanı, modern toplumlarda gerçekliğin artık "gerçek" olanla değil, temsillerle ve simülasyonlarla kurulduğudur. Bu bağlamda dijital folklor, bireylerin ve toplulukların paylaştığı içeriklerin gerçekliğe değil, bu içeriklerin ürettiği algılara dayanması bakımından tam anlamıyla bir hipergerçeklik alanı olarak işlev görür.

Baudrillard'a göre, modern toplumda gerçeklik ile onun temsilleri arasındaki çizgi giderek belirsizleşmektedir. Hatta bir noktadan sonra, bu temsiller yalnızca gerçekliği yansıtmakla kalmaz, aynı zamanda gerçeğin yerine geçen bir *hipergerçeklik* üretir. Dijital folklor da tam olarak bu noktada devreye girer: memler, viral içerikler, komplo teorileri veya sosyal medya fenomenleri, bir olayın gerçekliğini değil, o olay hakkında oluşturulan algıyı pekiştirir.

Örneğin, sosyal medyada hızla yayılan bir haberin doğruluğundan bağımsız olarak milyonlarca kişi tarafından paylaşılması, o içeriğin "gerçek" olarak kabul edilmesine yol açar. Bu durum, özellikle post - truth çağında, yani duyguların ve kişisel inançların objektif gerçeklerden daha etkili olduğu bir dönemde, bilginin manipülasyonuna ve dezenformasyonun

yayılmasına zemin hazırlar. Burada gerçeklik artık doğrudan olgunun kendisinden değil, onun nasıl sunulduğu ve algılandığı üzerinden belirlenir.

Baudrillard'a göre, "simülakr, asla gerçeği gizleyen şey değildir - gerçeği gizleyen şey, aslında ortada hiçbir gerçeğin olmadığıdır. Simülakr gerçektir" (Baudrillard, 1994: 1). Bu ifade, simülakrın amacının gerçeği saklamak olmadığını, çünkü aslında gizlenecek bir "gerçek" bulunmadığını vurgular. Baudrillard burada, simülakrın sadece bir kopya ya da taklit olmadığını, bizzat yeni bir gerçeklik ürettiğini savunur.

Dijital folklor bağlamında bu durum, bir içeriğin -örneğin bir mem, viral video veya komplo teorisi- ne kadar çok paylaşıp yeniden üretildiğiyle doğrudan ilişkilidir. Bir içerik ne kadar yayılırsa, orijinal bağlamından kopsa dahi toplum tarafından o kadar "gerçek" kabul edilir. Yani, içerik gerçekliğe referans vermek zorunda kalmadan, kendi varlığıyla bir gerçeklik yaratır. Bu da dijital folklorun, gerçeklik ile kurgu arasındaki sınırları nasıl bulanıklaştırdığını gösterir.

Bu durum bilginin yapısını - ekosistemini radikal ve geri dönülmez bir şekilde tahrif etmiştir. Dijital çağın karakteristik doğası Baudrillard'ın şu ifadesiyle *özelleniyor adeta*: "Daha fazla bilgiye sahip olduğumuz, ancak giderek daha az anlam ürettiğimiz bir dünyada yaşıyoruz" (Baudrillard, 1994: 79). Modern dünyada bireyler, sosyal medya, haber siteleri ve dijital platformlar aracılığıyla sürekli bilgiye maruz kalır. Ancak bu bilgi yoğunluğu, bireyin derinlemesine düşünme ve analiz yapma kapasitesini zayıflatır.

Bu bağlamda dijital folklor, yüzeysel içeriklerin hızla tüketildiği, fakat içeriklerin altında yatan derin anlamların sıklıkla göz ardı edildiği bir alan yaratır. Örneğin, kısa bir video anlık etki yaratabilir, fakat çoğu zaman bu içerikler sorgulanmadan tüketilir. Bu durum, bireylerin bilgiye ulaşmalarını kolaylaştırırken, aynı zamanda onları anlamın yüzeyselleştiği bir hipergerçeklik ortamına hapseder.

Kültürel bir olgu olarak dijital folklor üretim biçimleri, bilgi - iktidar ilişkileri, kimlik inşası ve pedagojik dönüşüm açısından çok yönlü bir yapıya sahiptir. Bu alanın incelenmesi, yalnızca anlatı formlarındaki değişimi değil; aynı zamanda bilgi üretimi, toplumsal hafıza, güç yapıları ve eğitim süreçlerini anlamamıza da olanak tanır. İnteraktif kültürel pratikler, bireylerin yaratıcılığını ve ifade özgürlüğünü teşvik ederken, aynı zamanda yeni gözetim biçimleri, dezenfasyonun yayılması ve kültürel homojenleşme gibi sorunları da beraberinde getirir.

Bu çelişkili yapı, konunun eleştirel bir perspektifle değerlendirilmesini zorunlu kılar. Yaratıcılığın sunduğu fırsatlar kadar içerdiği riskler de dikkate alınmalı; bireylerin dijital dünyada daha bilinçli ve sorumlu bir şekilde var olmalarını destekleyecek stratejiler geliştirilmelidir. Bu kültürel dinamikler, bireylere kimliklerini ifade etme, kolektif hafıza oluşturma ve toplumsal dönüşüm süreçlerine katılma imkânı sağlarken; aynı zamanda bu süreçlerin nasıl kontrol edildiği, yönlendirildiği ve manipüle edildiği sorularını da gündeme getirir.

Dolayısıyla, dijital çağın kültürel pratiklerini anlamak, yalnızca akademik bir ilgi alanı olmanın ötesinde, çağımızın temel kültürel, politik ve pedagojik meselelerini çözümlemenin anahtarlarından biri haline gelmiştir. Bu bağlamda, bireylerin ve toplumların dijital dünyada nasıl konumlandıklarını, kültürel miraslarını nasıl koruduklarını ve bilgiyle kurdukları ilişkiyi nasıl dönüştürdüklerini anlamak için kritik bir kavram olarak öne çıkar.

2.Dijital folklorun eğitsel boyutu ve eleştirel analizi

Dijital çağın sunduğu yeni medya ortamları, bireylerin bilgiye erişim, kültürel üretim ve toplumsal kimlik inşa süreçlerinde köklü değişimlere yol açmıştır. Bu dönüşüm, yalnızca teknolojik araçlarla sınırlı kalmayıp, eğitim sistemlerinin yapılarını da derinden etkilemiştir. Bu bağlamda dijital folklor, yalnızca kültürel bir olgu değil, aynı zamanda pedagojik yaklaşımları dönüştüren bir araç olarak öne çıkmaktadır.

Eğitimde dijital kültürel pratiklerin yeri, bireylerin bilgiyle kurduğu ilişkiyi yeniden tanımlayan bir problematiği gündeme getirir: Bu yeni anlatı biçimleri, bilgi üretimi ve aktarımı süreçlerinde yalnızca bir araç mıdır, yoksa eleştirel pedagojinin temel bileşenlerinden biri haline mi gelmiştir? Bu sorunun cevabı, eğitim alanında ortaya çıkan fırsatlar ve karşılaşılan zorluklar üzerinden analiz edilebilir.

Klasik eğitim anlayışı, genellikle tek yönlü ve hiyerarşik bir bilgi aktarımına dayanır. Bu modelde öğretmen bilgiyi aktaran, öğrenci ise pasif bir alıcı konumundadır. Ancak dijital çağ, bu geleneksel yapıyı sorgulayan ve öğrencinin daha aktif bir rol üstlenmesini teşvik eden yeni öğrenme yöntemlerinin gelişmesine olanak tanımıştır. Bu dönüşüm, Paulo Freire'nin eğitimde katılımcılığı ve eleştirel düşünmeyi vurgulayan pedagojik yaklaşımıyla da örtüşmektedir. Freire'ye göre "eğitim, bireyin eleştirel bilinç geliştirmesine olanak tanıyan ve bilginin dönüştürücü gücünü açığa çıkaran bir süreçtir" (Freire, 1970: 74).

Freire'nin eğitim anlayışı, bireyin bilgiyi yalnızca edinmekle kalmayıp onu sorgulaması, yorumlaması ve dönüştürmesi gerektiğini vurgular. Bu bağlamda, dijital folklor da benzer bir işlev üstlenerek öğrencileri pasif bilgi alıcıları olmaktan çıkarıp, aktif kültürel üreticilere dönüştürür. Dijital ortamda bireyler, geleneksel anlatıları yeniden yorumlayabilir, yeni hikâyeler yaratabilir ve kendi perspektiflerini ekleyerek kültürel mirası dinamik bir şekilde yeniden inşa edebilir. Böylece öğrenme süreci, katılımcı ve interaktif bir boyut kazanarak bireylerin eleştirel düşünme ve yaratıcılık becerilerini geliştirmelerine katkı sağlar.

Dijital folklor, bu dönüşümün günümüz pedagojisindeki yansımasıdır. Öğrenciler, yalnızca bilgi tüketmekle kalmaz; aynı zamanda toplumsal sorunlara dair eleştirel bakış açıları geliştirir ve bu içerikler üzerinden kültürel üretim yaparlar. Freire bu üretken ve katılımcı süreci *öğrenenin ve öğretmenin birlikte düşündüğü ve diyalog halinde olduğu bir süreç olarak betimler* (Freire, 1970: 88). *Freire'nin vurgu yaptığı diyalog kavramı, dijital ortamda güçlü bir şekilde karşılık bulur. Geleneksel sınıf ortamında öğretmen merkezli bir yapı hâkimken, dijital platformlar öğrencilere katılımcı, çok sesli ve etkileşim halinde eleştirel bir öğrenme ortamı sunar.*

Öğrencilerin dijital içeriklerin arkasındaki yapıları fark etmeleri, medya okuryazarlığı becerileri açısından kritik bir öneme sahiptir. Henry Jenkins'in katılımcı kültür kavramı, bu bağlamda dijital folklorun eğitimdeki rolünü anlamak için önemli bir teorik çerçeve sunar.

Katılımcı kültürde öğrenciler, dijital içerikleri yalnızca tüketmekle kalmaz, aynı zamanda üretim ve paylaşım süreçlerine aktif olarak katılır. Bu süreç, onların teknik beceriler edinmesini sağlarken, aynı zamanda medya içeriklerinin ideolojik boyutlarını, güç ilişkilerini ve olası manipülasyon stratejilerini sorgulamalarına da imkân tanır. Böylece, dijital folklor sadece kültürel üretimi değil, aynı zamanda eleştirel düşünceyi ve medya okuryazarlığını da güçlendiren bir öğrenme alanı hâline gelir.

Jenkins'e göre, katılımcı kültür; sanatsal ifade ve sivil katılım için görece düşük engellerin olduğu, bireylerin kendi üretimlerini yaratmaları ve paylaşmaları için güçlü bir desteğin sağlandığı ve belirli düzeyde gayri resmi mentörlük ilişkilerinin bulunduğu bir kültürdür (Jenkins, 2006: 3). Bu durum katılımcı kültürün sadece içerik tüketmekle sınırlı olmadığını; bireylerin üretim süreçlerine aktif olarak katıldığı, bilgi ve deneyimlerini diğerleriyle paylaştığı bir ortamı *gösterir*: Katılımcı kültür modeli, öğrencilerin bilgiye sadece maruz kalmalarını değil, onu yorumlamalarını, yeniden üretmelerini ve paylaşmalarını teşvik eder. Katılımcı kültür, öğrencileri sadece bireysel öğrenmeye değil, aynı zamanda sosyal ve politik süreçlere aktif olarak katılmaya da teşvik eder.

Dijital folklorun eğitime entegre edilmesi, aynı zamanda çevrimiçi okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesine de katkı sağlar. Dijital okuryazarlık, bireylerin siber ortamda bilgiye erişim sağlama, bilgiyi analiz etme, eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirme ve etik sorumluluklar çerçevesinde içerik üretme becerilerini kapsar (Belshaw, 2012: 36). Bu bağlamda, dijital folklor yalnızca bir kültürel fenomen değil, aynı zamanda bireylerin etkin ve bilinçli bir şekilde var olmalarını sağlayan önemli bir araçtır. Eğitim bağlamında bu durum, öğrencilerin yaratıcı bireyler olmaları gerektiği fikrini güçlü bir şekilde destekler.

Buna göre öğrenciler, artık pasif bilgi alıcıları değil; sosyal medya platformları, bloglar, video içerikleri ve çeşitli dijital projeler aracılığıyla aktif bilgi üreticileri ve kültürel katılımcılar haline gelmiştir. Bu dönüşüm, yalnızca bilgiye erişim kolaylığı sağlamakla kalmaz, aynı zamanda öğrencilerin problem çözme, yaratıcı ifade ve dijital okuryazarlık becerilerini geliştirmelerine de katkıda bulunur.

Bu süreç özellikle bireylerin ortak deneyimlerini paylaşmalarına, toplumsal olaylara kolektif tepkiler vermelerine ve yeni anlatılar oluşturmalarına olanak tanıyarak katılımcı kültürü destekler. Bu etkileşim ağı, kültürel hafızanın statik değil, aksine dinamik ve yeniden inşa edilen bir yapı olduğunu göstermektedir (Assmann, 2011: 48). Dolayısıyla bu dönüşüm, öğretmenlerin geleneksel öğretim yöntemlerini yeniden düşünmelerini ve güncellemelerini zorunlu kılar. Artık eğitim, tek yönlü bir bilgi aktarımı olmaktan çıkarak, öğretmen ve öğrenciler arasında karşılıklı etkileşime dayanan bir öğrenme deneyimine dönüşmektedir. Bu bağlamda öğretmenler, bilgiyi sadece aktaran değil; öğrencilerin sorgulayan, üreten ve paylaşan bireyler olarak yetişmelerini destekleyen birer rehber ve kolaylaştırıcı rolü üstlenirler.

Dijital çağın sunduğu bu yeni öğrenme ekosisteminde, *aktif katılım, yaratıcılık ve eleştirel medya okuryazarlığı*, eğitimde başarıyı belirleyen temel faktörler haline gelmiştir. Bu da sadece öğrencilerin değil, aynı zamanda eğitimcilerin de dijital dönüşüm sürecine adapte olmalarını gerektirir. *Örneğin, bir sosyal medya kampanyası başlatmak, dijital hikâye oluşturmak veya belirli bir sosyal sorunu mem kültürü aracılığıyla ifade etmek, öğrencilerin hem yaratıcı hem de eleştirel becerilerini geliştirmelerine katkı sağlar. Bu süreç, öğrencilerin dijital medya araçlarını yalnızca bir eğlence aracı olarak değil, aynı zamanda toplumsal değişim ve kültürel eleştiri aracı olarak kullanmalarına imkân tanır.*

Bununla birlikte, dijital folklorun eğitime entegre edilmesi bazı zorlukları da beraberinde getirir. Özellikle çevrimiçi ortamların sunduğu bilgi bolluğu, öğrencilerin eleştirel bir bakış açısı geliştirmesini zorlaştırabilir. Sosyal medyada hızla yayılan sahte haberler, manipüle

edilmiş görseller ve dezenformasyon kampanyaları, gerçeklik algısının çarpıtılmasına neden olabilir. Bu nedenle, dijital folklorun eğitimde etkili bir şekilde kullanılabilmesi için öğrencilerin eleştirel medya okuryazarlığı becerilerinin güçlendirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Dijital folklorun eğitimdeki bir diğer önemli boyutu da kültürel çeşitliliği teşvik etme potansiyelidir. Siber ortamlar, farklı kültürel kimliklerin bir araya geldiği küresel bir etkileşim alanı sunar. Bu durum, öğrencilerin farklı kültürel bakış açılarıyla tanışmalarına ve küresel vatandaşlık bilinci geliştirmelerine olanak tanır. Örneğin, öğrenciler farklı ülkelerdeki içerik örneklerini inceleyerek, kültürel benzerlikler ve farklılıklar hakkında daha derin bir anlayış geliştirebilirler. Bu süreç, öğrencilerin kültürel çeşitliliğe saygı duymalarını ve küresel ölçekte eleştirel bir perspektif geliştirmelerini sağlar.

Ancak dijital folklorun eğitimde etkili bir şekilde kullanılabilmesi için bazı temel koşulların sağlanması gereklidir. Öncelikle, öğretmenlerin dijital okuryazarlık becerilerinin güçlendirilmesi büyük önem taşır. Dijital folklorun eğitimde etkili bir araç olabilmesi için öğretmenlerin dijital medya araçlarını etkin bir şekilde kullanabilmeleri, içerik üretim süreçlerini anlayabilmeleri ve eleştirel medya okuryazarlığı konusunda donanımlı olmaları gerekir.

Dijital folklorun eğitimde kullanılmasının bir diğer önemli boyutu da *etik sorumluluk* konusudur. Dijital ortamda üretilen ve paylaşılan içerikler, bazen etik olmayan davranışları teşvik edebilir. Özellikle siber zorbalık, çevrim içi nefret söylemi ve dijital mahremiyetin ihlali gibi konular, dijital folklorun olumsuz yönleri arasında yer alır. Bu bağlamda öğrencilerin siber *dünyada etik sorumluluk bilinciyle hareket etmeleri için eğitim programlarına etik okuryazarlık becerilerinin entegre edilmesi önem taşır.*

Dijital folklor, öğrencilere eleştirel düşünme, kültürel farkındalık ve yaratıcı ifade gibi beceriler kazandırarak daha bilinçli bireyler olarak yetişmelerine katkı sağlar. Ancak bu potansiyelin yanı sıra, dijital ortamın doğasından kaynaklanan bazı riskler de göz ardı edilmemelidir. Eli Pariser'in vurguladığı *filtre balonları* ve *yankı odaları* kavramları, sosyal medya platformlarının kullanıcıları yalnızca kendi ilgi alanlarına ve mevcut inançlarına uygun içeriklerle karşılaştırarak onları tek yönlü bir bilgi akışı içine hapsedtiğini gösterir (Pariser, 2011: 47). Bu durum, öğrencilerin farklı bakış açılarına maruz kalmasını zorlaştırarak eleştirel düşünme süreçlerini sınırlandırabilir.

Dijital folklor, çok sesli bir kültürel alan yaratma potansiyeline sahip olsa da, öğrenciler dijital platformların işleyiş mekanizmalarını kavrayamaz ve medya okuryazarlığı becerilerini geliştiremezlerse, bu çeşitlilik yüzeysel kalabilir. Bu nedenle, dijital folklorun eğitimde etkin bir şekilde kullanılması, öğrencilere algoritmaların nasıl çalıştığını öğretmek ve onları tek taraflı bilgi akışına karşı bilinçlendirerek desteklemek gerekir. Dijital ortamda üretilen ve paylaşılan içeriklerin yalnızca bireysel ve yerel bağlarla sınırlı kalmadığı, aynı zamanda küresel düzeyde şekillendiği göz önüne alındığında, bu dinamiklerin daha geniş bir perspektifle ele alınması önemlidir.

Bu noktada, Arjun Appadurai'nin *Modernity at Large: Cultural Dimensions of Globalization* adlı eserinde geliştirdiği kültürel akışlar (scapes) kavramı, dijital folklorun küresel etkilerini anlamak için önemli bir çerçeve sunar. Appadurai'ye göre, küreselleşme *ethnoscapes* (insan akışları), *mediascapes* (medya akışları), *technoscapes* (teknoloji akışları), *financescapes* (sermaye akışları) ve *ideoscapes* (ideolojik akışlar) olmak üzere beş temel akış

üzerinden şekillenir (Appadurai, 1996: 33-36). Dijital kültür, bu akışları hızlandırarak yerel ve küresel arasındaki sınırları bulanıklaştırır. Bu bağlamda, dijital folklorun sadece bireysel ve toplumsal kimlik inşasına değil, aynı zamanda küresel kültürel etkileşime nasıl katkıda bulunduğunu da değerlendirmek gerekmektedir.

Dijital folklor da bu bağlamda ele alınabilir. *Kültürel çeşitliliğin artışı*, yerel anlatılar, dijital platformlar aracılığıyla küresel dolaşıma girerek görünürlük kazanır. Örneğin, TikTok veya YouTube gibi mecralarda yerel halk hikâyeleri, danslar veya müzikler dünya çapında paylaşılabilir. *Kültürel homojenleşme tehlikesi, küresel medya akışları, baskın kültürel formların (Batı popüler kültürü gibi) yerel kültürleri dönüştürmesine veya baskılamasına neden olabilir. Örneğin, küresel popüler kültürün, yerel kültürlerin önüne geçerek tercih edilmesi, kültürel çeşitliliğin azalmasına ve tek tip bir kültürel yapının oluşmasına neden olabilir.*

Bu durum, küreselleşmenin kültürel etkilerini tek yönlü bir Batılılaşma süreci olarak değerlendirmek yerine, karşılıklı etkileşimler çerçevesinde ele almayı gerektirir. Nitekim Appadurai, küreselleşmeyi homojenleştirici bir güç olarak görmekten ziyade, kültürler arası değişken ve dinamik bir etkileşim alanı olarak değerlendirir. Buna göre dijital folklor, hem direniş hem de uyum mekanizmaları yaratabilir. Örneğin, yerel topluluklar dijital araçları kullanarak kendi kültürel anlatılarını yeniden canlandırabilir ve küresel arenada kendilerini ifade edebilir. Ancak, büyük teknoloji şirketlerinin algoritmaları, belirli içerikleri öne çıkararak kültürel tek tipleşmeyi teşvik edebilir.

Appadurai'nin kültürel akışlar kavramı, dijital folklorun küreselleşme sürecindeki çift yönlü etkisini anlamak için güçlü bir çerçeve sunar. Dijital platformlar, kültürel etkileşimi artırarak yerel geleneklerin küreselleşmesine olanak tanırken, aynı zamanda küresel kültürel formların baskın hale gelmesine de yol açabilir. Dijital folklor, farklı topluluklar tarafından üretilen anlatılar ve içeriklerle çok sesli bir alan yaratma potansiyeline sahiptir. Ancak, bu kültürel çeşitlilik ve etkileşim ortamı, bireylerin yalnızca kendi görüşlerini destekleyen içeriklerle karşılaştığı dijital yankı odalarına da dönüşebilir.

Böylece, Appadurai'nin öne sürdüğü kültürel akışlar teorisinin sunduğu çeşitlilik potansiyeli, Zuboff'un eleştirdiği gözetim kapitalizmi mekanizmaları tarafından tek tipleşen ve yönlendirilmiş dijital deneyimlere dönüşebilir. Bu bağlamda, dijital folklorun özgürleştirici bir alan mı yoksa gözetim kapitalizminin bir aracı mı olduğu sorusu, günümüz dijital kültür tartışmalarında önemli bir yer tutmaktadır.

Benzer şekilde, Neil Postman da siber ortamda bilgi bolluğunun, bireylerin düşünme becerilerini geliştirmelerine değil, aksine bilgi kaosu içinde kaybolmalarına neden olabileceğini belirtir. Ona göre, “bilginin aşırı üretimi, anlam üretimini zorlaştırır; insanlar gittikçe daha fazla bilgiye maruz kalırken, bilgiyi değerlendirme yetileri zayıflar” (Postman, 1992: 72). Bu bağlamda dijital folklor, bireylerin anlam üretme yetisini güçlendiren bir araç mı, yoksa onları bilgi bombardımanına maruz bırakan bir unsur mu sorusu akla gelir.

Dijital folklorun sunduğu katılımcı kültür ve kültürel üretim olanakları, ancak eleştirel medya okuryazarlığı ve bilgi ekosisteminin dengeli bir şekilde yönetilmesiyle toplumsal açıdan faydalı hale gelebilir. Bu nedenle öğrenciler, karşılarına çıkan içeriklerin yalnızca bilgi sağlamak amacıyla değil, aynı zamanda belirli bir dünya görüşünü inşa etmek için üretildi-

ğini fark etmelidir. Eleştirel medya okuryazarlığı becerileri, bireylerin medya metinlerini yüzeysel olanın ötesine geçerek analiz etmelerine, arka plandaki ideolojik yapı taşlarını çözümlemelerine ve medya içeriklerinin nasıl bir anlam dünyası kurduğunu değerlendirmelerine olanak tanır. Bu beceriler, özellikle dijital ortamda üretilen ve yayılan içeriklerin toplumsal ve kültürel etkilerini anlamada kritik bir rol oynar.

Bu çerçevede, dijital folklorun kimlik inşası üzerindeki etkileri de dikkate değerdir. Geleneksel folklor, belirli bir topluluğun kimlik değerlerini pekiştiren ve kuşaktan kuşağa aktarılan sabit normlar üzerine kurulu bir yapı sunarken; dijital folklor, bireylere çoklu ve değişken kimlikler geliştirme fırsatı tanır. Böylece, medya okuryazarlığı bireylerin sadece içerikleri çözümlemesini değil, aynı zamanda dijital folklorun kimlik oluşumu üzerindeki etkilerini de eleştirel bir perspektifle değerlendirmesini sağlar.

Dijital platformlarda kimlikler, esnek, performatif ve yeniden şekillenen yapılar olarak ortaya çıkar. Bu durum, bireyin farklı sosyal medya ortamlarında farklı kimlik performansları sergilemesine ve kendi kimliğini yeniden inşa etmesine olanak tanır. Ancak burada da eleştirel bakış açısı önem kazanır. Dijital ortamda sergilenen kimlikler, kimi zaman sosyal onay arayışı, popüler kültür normlarına uyum sağlama baskısı veya dijital medya algoritmalarının yönlendirmeleriyle şekillenebilir.

Dolayısıyla dijital folklorun hem bireysel kimlik oluşumu hem de toplumsal aidiyet duyguları üzerindeki etkilerini anlayabilmek, eleştirel medya okuryazarlığı becerilerinin bir parçası olarak değerlendirilmelidir. Bu iki dinamik -medya okuryazarlığı ve kimlik inşası- birbirini besleyen süreçler olarak, bireyin dijital dünyadaki varoluşunu derinlemesine anlamlandırmasına katkı sağlar.

Sonuç olarak, dijital folklorun sunduğu kültürel üretim ve kimlik inşası dinamiklerinin eğitimle güçlü bir bağı vardır. Öğrenciler, dijital medyada karşılaştıkları içeriklerin ardındaki kültürel kodları çözümleyebildiklerinde, yalnızca bilgi tüketicisi değil, aynı zamanda bilinçli içerik üreticileri ve sorumlu bireyler haline gelirler. Bu doğrultuda, eğitimcilerin görevi yalnızca teknik beceriler kazandırmak değil, aynı zamanda öğrencilere eleştirel düşünme yetisi kazandırarak medya içeriklerini sorgulamalarını ve dijital kimliklerini bilinçli şekilde inşa etmelerini sağlamaktır. Eğitim, bu bakış açısıyla ele alındığında, dijital folklorun sunduğu imkânları bireysel gelişim ve toplumsal farkındalık açısından dönüştürücü bir potansiyeline sahiptir.

Değerlendirme ve sonuç

Dijital çağ, kültürel üretim, bilgi aktarımı ve kimlik inşası süreçlerini köklü biçimde değiştirerek yalnızca bireylerin gündelik yaşam pratiklerini değil, aynı zamanda eğitimden politikaya, sanattan felsefeye kadar birçok alanı derinden etkilemiştir. Bu değişimin merkezinde yer alan dijital folklor, artık sadece kültürel anlatıların dijital bir yansıması değil, bireylerin katılımıyla yeniden üretilip anlam kazanan dinamik bir fenomen olarak karşımıza çıkmaktadır.

Geleneksel folklorun anonim, kolektif ve yerel karakteri, dijital çağın hız, etkileşim ve küreselleşme özellikleriyle birleşerek çok katmanlı bir yapıya bürünmüştür. Bu bağlamda, dijital folklor yalnızca kültürel kimliğin bir yansıması değil, aynı zamanda toplumsal hafızayı, bilgi - iktidar ilişkilerini ve pedagojik süreçleri dönüştüren dinamik bir unsur haline gelmiştir.

Dijital folklorun en belirgin özelliklerinden biri, bireyleri pasif içerik tüketicileri olmaktan çıkararak aktif içerik üreticilerine dönüştürmesidir. Bu süreç, geleneksel medyanın hiyerarşik yapısına karşılık daha yatay ve etkileşimli bir kültürel ortam sunar. Nitekim bu ortam, Jenkins'in vurguladığı *katılımcı kültür* anlayışının bir yansımasıdır ve dijital folklorun doğasını şekillendiren temel unsurlardan biridir.

Dijital folklor, aynı zamanda bireysel kimlik inşasında da önemli bir rol oynar. Geleneksel folklor, belirli bir topluluk kimliğini pekiştiren bir işlev görürken; dijital folklor, bireylerin çoklu kimlikler geliştirmesine olanak tanır. Dijital ortamda kimlikler, farklı platformlarda farklı şekillerde sergilenir ve bu süreç, bireysel kimlik algısını esnek ve değişken bir yapıya dönüştürür. Bu noktada Jenkins'in *katılımcı kültür* kavramı dinamiği önem kazanır; çünkü bireyler dijital platformlarda yalnızca tüketici değil, aynı zamanda kendi kimliklerini inşa eden aktörlerdir.

Bu dinamikler, dijital folklorun eleştirel medya okuryazarlığı geliştirme potansiyelini gündeme getirir. Eleştirel medya okuryazarlığı, bireylerin dijital içerikleri sorgulayıcı bir bakış açısıyla analiz edebilmelerini, bilgi kaynaklarını eleştirel bir süzgeçten geçirebilmelerini ve dijital ortamda etik sorumluluk bilinciyle hareket edebilmelerini sağlar. Bu bağlamda dijital folklor, yalnızca bir kültürel ifade biçimi değil, aynı zamanda bir eğitim aracı olarak öne çıkar.

Dijital folklor; kültürel üretim, bilgi – iktidar ilişkileri, kimlik inşası ve pedagojik dönüşüm açısından geniş kapsamlı bir olgudur. Dijital folklorun analiz edilmesi, yalnızca kültürel anlatıların dönüşümünü değil, aynı zamanda bilgi üretimi, toplumsal hafıza, iktidar yapıları ve eğitim süreçlerini anlamamıza da katkı sağlar. Bu yönüyle dijital folklor, bireylerin yaratıcılığını, ifade özgürlüğünü ve kültürel çeşitliliği teşvik eden dinamik bir alan sunar. Kültürel anlatılar, dijital ortamda sürekli dönüşerek yeni bağlamlar içinde üretilir ve paylaşılır. Bu süreç, metinlerin tekil bir otoriteye bağlı kalmaksızın kolektif üretim süreçleriyle şekillendiği postmodern anlatı-edebiyat anlayışıyla da doğrudan ilişkilidir.

Bilindiği üzere postmodern edebiyat, çoğulculuk, parçalanmışlık ve metinlerarasılık gibi kavramlar etrafında şekillenir. Dijital folklor da bu özellikleri taşır; metinler arasında sürekli bir referans döngüsü oluşturur ve okuyucuyu aynı zamanda bir içerik üreticisi haline getirir. Örneğin, bir sosyal medya dizisi, hem kısa öykü işlevi görebilir hem de farklı kullanıcılar tarafından yeni yorumlarla zenginleştirilerek kolektif bir anlatıya dönüşebilir. Böylece dijital folklor, edebiyatın geleneksel sınırlarını aşarak, yaratıcı ifadeyi demokratikleştiren ve çok sesli bir anlatı ortamı sunan bir yapıya bürünür.

Dijital folklorun kültürel aktarım süreçlerine etkisi, yalnızca bireysel düzeyde değil, aynı zamanda toplumsal hafızanın inşasında da önemli bir rol oynar. Örneğin, küresel bir olay hakkında üretilen memler veya dijital hikâyeler, bu olayın nasıl hatırlanacağını ve toplumsal bellekte nasıl yer edineceğini şekillendirebilir. Dijital platformlar, sadece güncel olayların kolektif hafızaya kazınmasını sağlamakla kalmaz, aynı zamanda kültürel ve edebi anlatıların yeni biçimlerde üretilmesine de zemin hazırlar.

Bu bağlamda, geleneksel anlamda edebiyat, matbu yayınlar, kitaplar ve sabit metinler aracılığıyla aktarılırken, günümüzde dijital platformlar, edebi üretimi çok daha geniş kitlelere ulaştırmakta ve farklı formatlarda yeniden üretimini mümkün kılmaktadır. Dijital folklorun

sunduğu interaktif ve çoğulcu yapı, edebiyatın yalnızca bir aktarım aracı olarak değil, aynı zamanda kültürel belleğin dinamik bir unsuru olarak işlev görmesine de olanak tanımaktadır.

Bu durum, yalnızca edebi türleri değil, anlatının doğasını da sorgulayan köklü sorular ortaya çıkarır: Edebiyat artık yalnızca yazılı bir metin midir, yoksa memler, tweetler, blog yazıları ve TikTok videoları da edebi bir form olarak değerlendirilebilir mi? Bu soru, dijital çağda edebiyatın tanımına dair yeni teorik yaklaşımları zorunlu kılmaktadır.

Dijital ortamda edebi metinler, sabit ve otoriter bir yapıdan çıkarak, okuyucuların aktif katılımıyla dönüşen dinamik formlara evrilmektedir. Örneğin, sosyal medyada paylaşılan bir şiirin farklı kullanıcılar tarafından yeniden yorumlanması, Barthes'ın metnin sabit olmadığı tezini destekler. Benzer şekilde, bir Wattpad hikâyesi, yalnızca yazarın değil, okuyucuların yorum ve katkılarıyla sürekli değişen bir metne dönüşebilir. Bu süreç, geleneksel yazar-okuyucu hiyerarşisini sorgulayarak, edebiyatın üretim, dağıtım ve tüketim biçimlerini yeniden şekillendiren etkileşimli bir ekosistem yaratmaktadır.

Dijital folklorun yükselişiyle birlikte edebiyat, artık çoklu modlar (multimodalities) aracılığıyla ifade edilmektedir. Bir metin sadece kelimelerden değil; görseller, videolar, ses efektleri ve hiperbağlantılarla zenginleştirilmiş bir anlatı haline gelir. Bu durum, özellikle genç kuşakların edebi metinlerle kurduğu ilişkiyi dönüştürür. Geleneksel edebiyat metinleri derinlemesine okuma gerektirirken, dijital çağın genç okuyucuları çok daha hızlı, görsel ve etkileşimli içeriklere yönelmektedir. Bu durum, geleneksel metinler ile dijital anlatılar arasındaki ilişkinin nasıl kurulması gerektiği sorusunu gündeme getirir ve edebiyat eğitimi açısından önemli bir pedagojik meseleye işaret eder.

Bu bağlamda, dijital folklor eğitimde giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Geleneksel anlatıların dijital ortamda yeniden üretildiği, dönüştüğü ve etkileşim kazandığı bir alan olarak dijital folklor, kültürel üretim, bilgi dolaşımı ve pedagojik süreçler üzerinde derin etkiler yaratmaktadır. Bu dönüşüm, yalnızca içerik tüketim alışkanlıklarını değil, aynı zamanda bireylerin bilgiye erişim biçimlerini, eleştirel düşünme becerilerini ve kültürel kimlik inşasını da yeniden şekillendirmektedir.

Bu bağlamda dijital folklor, geleneksel folklorun dijital ortamdaki bir uzantısı olmasının ötesinde, kültürel üretimi, bilgi akışını ve pedagojik süreçleri yeniden şekillendiren çok boyutlu bir olgudur. Eğitim politikalarının ve akademik çalışmaların, bu dönüşümün sunduğu imkânları ve potansiyel tehditleri bütüncül bir bakış açısıyla ele alması önem taşımaktadır.

Buna göre, dijital çağda folklor, geçmişin bir yansıması olmanın ötesinde, bireylerin kültürel ve toplumsal gerçekliklerini aktif bir şekilde yeniden inşa edip etkileşim içinde oldukları ve sürekli dönüştürdükleri bir yapı hâline gelmiştir. Bu nedenle, dijital kültürel üretim, bireylerin kimliklerini ifade etmelerine ve analitik bakış geliştirmelerine olanak tanır. Ancak bu potansiyelin tam olarak hayata geçirilebilmesi, dijital okuryazarlık, etik farkındalık ve eleştirel pedagojinin bir arada ele alındığı bilinçli bir yaklaşımla mümkündür. Sonuç olarak, dijital çağın sunduğu imkânlar, geleneksel anlatı biçimlerinin sınırlarını aşarak kültürel üretim, eğitim ve toplumsal bellek açısından yeni olanaklar yaratırken, aynı zamanda eleştirel bir farkındalık gerektiren dinamik bir dönüşüm sürecini de beraberinde getirmektedir.

Araştırma ve yayın etiği beyanı: Bu makale tamamıyla özgün bir araştırma olarak yazılmıştır. Araştırma herhangi bir sempozyum, kongre vb. sunulmamış ya da başka bir dergiye değerlendirilmek üzere gönderilmemiştir.

Yazarların katkı düzeyleri: Makale tek yazarlıdır.

Etik komite onayı: Çalışmada etik kurul iznine gerek yoktur.

Finansal destek: Çalışmada finansal destek alınmamıştır.

Çıkar çatışması: Çalışmada potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Research and publication ethics statement: This article has been written as a completely original research study. The research has not been presented at any symposium, congress, etc., nor has it been submitted to another journal for evaluation.

Contribution rates of authors to the article: The article is single-authored.

Ethics committee approval: Ethics committee approval is not required for the study.

Support statement (Optional): No financial support was received for the study.

Conflict of interest: There is no conflict of interest between the authors of this article.

Kaynakça

- Appadurai, A. (1996). *Modernity at large: Cultural dimensions of globalization*. University of Minnesota Press.
- Assmann, J. (2011). *Cultural memory and early civilization: Writing, remembrance, and political imagination*. Cambridge University Press.
- Barthes, R. (1977). The death of the author. In S. Heath (Trans.), *Image, music, text* (pp. 142–148). Hill and Wang.
- Baudrillard, J. (1994). *Simulacra and simulation* (S. F. Glaser, Trans.). University of Michigan Press.
- Belshaw, D. (2012). *The essential elements of digital literacies*. Self-published.
- Blank, T. J. (2009). *Folklore and the internet: Vernacular expression in a digital world*. Utah State University Press.
- Dundes, A. (2007). *The meaning of folklore: The analytical essays of Alan Dundes* (S. J. Bronner, Ed.) Utah State University Press.
- Foucault, M. (1980). *Power/knowledge: Selected interviews and other writings, 1972–1977* (C. Gordon, Ed.) Pantheon Books.
- Freire, P. (1970). *Pedagogy of the oppressed* (M. B. Ramos, Trans.) Continuum.
- Jenkins, H. (2006). *Convergence culture: Where old and new media collide*. New York University Press.
- Lyotard, J.-F. (1984). *The postmodern condition: A report on knowledge*. University of Minnesota Press.
- McLuhan, M. (1964). *Understanding media: The extensions of man*. McGraw-Hill.
- Pariser, E. (2011). *The filter bubble: What the internet is hiding from you*. Penguin Press.
- Postman, N. (1992). *Technopoly: The surrender of culture to technology*. Vintage Books.
- Shifman, L. (2014). *Memes in digital culture*. MIT Press.
- Zuboff, S. (2019). *The age of surveillance capitalism: The fight for a human future at the new frontier of power*. PublicAffairs.

Bu eser Creative Commons Atıf 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

(This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License).